

**НАУКОВЕ ЖИТТЯ**

УДК 347.91/95(477)(062.551)
DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2260>

Т. Стоянова,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

Л. Островська,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

Г. Трипульський,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

**ТИЖДЕНЬ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

У Національному університеті «Одеська юридична академія» за ініціативою завідувачки кафедри цивільного процесу, доктора юридичних наук, професора Н.Ю. Голубевої та професорсько-викладацького складу кафедри цивільного процесу з 1 квітня по 15 травня 2020 р. було проведено щорічний науково-творчий марафон «Тиждень цивільного процесу». Уже шостий цікавий та корисний такий захід приносить радість як викладачам кафедри та Університету, так і студентам, яким він дає можливість виразити свої творчі, наукові таланти, повчитися новелам цивільного процесу на майстер-класах від провідних фахівців в галузі цивільного процесу. Можна впевнено стверджувати, що такий захід уже став доброю традицією кафедри цивільного процесу, що була започаткована ще у 2016 р. [1]

Мета заходу – підвищення уваги студентів до проблем сучасного пра-

восуддя, новел цивільного процесу, поглиблення їх знань в сфері захисту цивільних прав та свобод. Марафон «Тиждень цивільного процесу» вже неодноразово надав змогу студентам підвищити свій рівень знань, обізнаності, отримати навички з практичних вмінь захисту цивільних прав у суді. До того ж серія щорічних заходів саме для студентів, таких, як Конкурс наукових робіт та Творчий конкурс – це події, що зближують студентів та викладачів, дають змогу студентам перейти на новий рівень знань цивільного процесу та отримати приємні призи. Інша мета Тижня цивільного процесу – щорічне якісне обговорювання проблем цивільного процесу, видання новітніх видань, обмін досвідом та знаннями між професіоналами-практиками, професіоналами-науковцями щодо реалізації права на судовий захист. Такий захід об'єднує фахівців, створює атмосферу плідної праці та завжди має резуль-



тати. Наприклад, у цьому році спеціально для Круглого столу кафедри цивільного процесу в рамках Тижня цивільного процесу «Альтернативні заходи врегулювання спорів» був виданий підручник «Альтернативне врегулювання спорів». Тобто слід зазначити, що мета Тижня цивільного процесу – підвищити інтерес до цивільного процесу, популяризувати знання з цивільного процесуального права, об'єднати практику та науку з цивільного процесу, поширити знання з цивільного процесу серед студентів, науковців та правників – успішно втілюється та має свої результати.

У зв'язку з карантинними обмеженнями, викликаними пандемією Covid-19, у 2020 р. проведення аудиторних майстер-класів, конференцій та Творчого конкурсу як заходу творчого студентського самовираження, тобто фактично проведення Тижня цивільного процесу було неможливим. Незважаючи на запланованість та велику попередню роботу з організації, ідею проведення заходу не вдалося втілити в життя. У 2021 р., незважаючи на тривання карантинних обмежень, за допомогою сучасних інтерактивних можливостей ряд заходів було проведено онлайн: науково-практичну конференцію для викладачів, науковців та практиків, майстер-класи від провідних фахівців кафедри цивільного процесу. А 15 травня 2021 р. у зв'язку із поліпшенням ситуації із пандемією та карантинними обмеженнями вдалося провести Творчий конкурс для студентів в аудиторному форматі.

Кожного року, з моменту запровадження Тижня цивільного процесу, кафедра під керівництвом, ідейним натхненником, завідуючою кафедри цивільного процесу Н.Ю. Голубевою намагається зробити максимально різні, актуальні та своєчасні заходи, що будуть корисними як для студентів, викладачів кафедри, так і для запрошених почесних гостей, відвід-

увачів та усіх небайдужих до цивільного процесу. Незмінними є напрями Тижня: поєднання науки та практики цивільного процесу, що втілюється в життя обов'язково, або конференції чи круглого столу з актуальних питань цивільного процесу (від представництва до альтернативних засобів врегулювання спору) та проведення майстер-класів із залученням діючих практиків, як штатних викладачів кафедри, так і з запрошенням діючих державних службовців, суддів, міжнародних експертів. З іншого боку, для студентів завжди проводяться два заходи: науковий та творчий, що мають на меті максимально розгорнуто пред'явити свої навички студентам.

У перший день тижня цивільного процесу відбувся Круглий стіл «Альтернативні способи вирішення цивільних спорів». Почесними гостями та доповідачами, спікерами стали видатні правники міста Одеси – Голова Київського районного суду м. Одеси С.А. Чванкін, який доповів про стан мирного врегулювання спорів у суді, статистичні данні, практичні аспекти; суддя Київського районного суду м. Одеси В.С. Петренко освітив аспекти інституту досудового врегулювання спору за участю судді та спрогнозував можливі проблеми у випадку введення примусової досудової медіації в сучасний цивільний процес. Із привітальним словом виступив декан факультету Цивільної та господарської юстиції, доцент, кандидат юридичних наук Д.О. Колодін. Доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, С.Р. Сулейманова виступала з доповіддю щодо альтернативних засобів врегулювання цивільних спорів, мала виважені доводи, оскільки є одночасно й медіатором. Відбулася жвава дискусія, ставилося багато питань щодо необхідності введення обов'язкової медіації чи альтернативної медіації, що насамперед пов'язується із втратою





населенням довіри до успішного захисту своїх прав в Україні, адже введення обов'язкової медіації може не тільки не вирішити питання підвищення ефективності захисту, а може тільки затягнути процес судового механізму їх відновлення. Багато питань та реплік з цього приводу висловлювали діючі судді, почесні гості Тижня цивільного процесу, особливо щодо обов'язкової медіації, зокрема, про те, що саме обов'язкова медіація може нівелювати можливість осіб звернутися до суду за захистом своїх прав у випадку введення її на платній основі. Так, тоді у випадку невдалого проведення медіаційних процедур, особа бути змушена сплачувати судовий збір, тобто судовий захист подорожчає «вдвічі». У зв'язку з тим, що ставки судового збору, введення адвокатської монополії – все це робить судовий захист «привілеєм», а не доступною можливістю особи, введення обов'язкової оплатної медіації, як вбачається, тільки ускладнить усю процедуру механізму захисту прав і не пришвидшить її.

Окремо учасники заходу обговорювали інститут врегулювання спору за участю судді. Така новела чинної редакції Цивільного процесуального кодексу України викликає ряд застережень, недовіри, як з боку учасників справи, так і з боку діючих суддів. З одного боку, сучасні правники підкреслюють, що такий інститут цивільного процесу може стати інструментом зловживання серед учасників справи та суддів для затягування процесу або задля того, щоб уникнути участі в справі конкретного судді, тобто знову ж таки не буде виконувати ту мету, заради якої був запроваджений. З іншого боку, інститут врегулювання спору за участю судді порівнювали з медіаційними процедурами, оскільки вони об'єднані однією метою.

На жаль, захід був обмежений часом проведення і у зв'язку із регламентом був завершений у зазначе-

ний термін та час, тому що питання, що обговорювались, були дуже цікаві та мали свої результативні висновки.

Як результат плідної праці кафедри з оголошеної тематики Круглого столу, завідуючою кафедри д.ю.н., професором Н.Ю. Голубевою був презентований підручник «Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів», що був виданий завдяки підтримці та фінансовій допомозі EU Project «Pravo-Justice», Dovydas Vitkauskas та Європейському Союзу.

Наступним кроком у низці заходів марафону «Тиждень цивільного процесу» став вже улюблений студентами та викладачами кафедри цивільного процесу Конкурс наукових робіт, що відрізняється від традиційних студентських конференцій тим, що журі, видатні науковці та практики, зокрема Г.О. Ульянова, проєктор з навчальної роботи НУ «ОЮА», А.І. Дрішлюк, суддя Апеляційного суду Одеської області тощо, перевіряють зашифровані наукові студентські роботи, що проходять перевірку в два етапи. Але такий складний шлях проведення конкурсу наукових робіт компенсується ширими призами – публікацією на інформаційно-юридичному порталі «Я і Закон», а також можливістю пройти стажування в Юридичній консалтинговій компанії «Де-Юре» та Громадському центрі правосуддя. Мета проведення такого конкурсу – надати розгорнуте бачення актуальних проблем із цивільного процесу студентами. Як показує практика проведення заходу, за результатами проведення таких конкурсів вдається виявити талановитих студентів та надати їм можливість реалізувати свої наукові та практичні таланти у стажуванні, а потім і в працевлаштуванні. Адже подальше після закінчення вищого навчального закладу працевлаштування є одним із бажаних завдань студентів і показником високого рівня навчання для закладу освіти. Названий конкурс, як уже зазначалося, побудований таким





чином, що в два етапи проходять свою перевірку студентські роботи, а також слід підкреслити, що попередньо здобувачі освіти готують їх зі своїми науковими керівниками. Як відомо, для юриста бажано, особливо в умовах сьогодення, переведення багатьох видів провадження в письмовий порядок розгляду, вміння складно виражати свою правову позицію, складати процесуальні документи, аналізувати положення діючого законодавства та формувати свою позицію логічно, послідовно, аргументовано є важливою складовою професії майбутнього правника. Саме задля цього й створений такий конкурс. У журі зовсім анонімно досліджуються роботи діючими правниками – суддями, адвокатами й видатними науковцями, що є гарантією здобуття високої кваліфікації.

Тиждень цивільного процесу має на меті як дати шанс показати себе студентам НУ «ОЮА», так і отримати корисні знання з цивільного процесу в контексті майстер-класів, які проводять провідні спеціалісти, практики та щорічно оновлюється склад майстрів із найактуальнішими темами для студентів та викладачів.

Так, першим майстер-класом у Тижні цивільного процесу став майстер-клас провідного спеціаліста кафедри цивільного процесу, доцента, кандидата юридичних наук, Голови центру Правосуддя І.О. Бута на тему: «Звернення до ЄСПЛ: формуляр скарги та критерії прийнятності». Ілля Бут доповів у стислій, інформативній формі процедуру звернення до ЄСПЛ, навів ряд провакаційних та цікавих прикладів звернення до ЄСПЛ. З одного боку, дійти в процесі захисту своїх прав до ЄСПЛ – це довга, цілеспрямована, дорога робота, а з іншого, як остання інстанція ЄСПЛ є гарантом законності, дотриманості прав, закріплених у Конвенції. Уже не раз отримати дійсне правосудне рішення вдавалось тільки в ЄСПЛ, і це надає впевненості як юристам, так і гро-

мадянам стосовно можливості добитися справедливості, навіть складним шляхом. Зворотнім зв'язком студенти задавали багато питань про форму скарги, особливості її надіслання до ЄСПЛ тощо. Незважаючи на те, що захід проходив в онлайн режимі, інтелектуальна атмосфера майстер-класу дала змогу розгорнутися плідній науковій дискусії.

Наступний майстер-клас став практичним посібником для майбутніх правників щодо вибору шляху реалізації – бути самостійним адвокатом чи працювати юрисконсультом на підприємстві. Дійсно, зробити правильний вибір, не знаючи переваг та недоліків тієї чи іншої посади, молодому спеціалісту, практично неможливо без правильних, вивірених критеріїв. Саме на таку тему, а саме: «In-house lawyer Vs Адвокат», здійснював доповідь доцент кафедри цивільного процесу, кандидата юридичних наук, Голова Юридичної консалтингової компанії «Де-Юре» Г.Я. Трипутьський. Питань було багато, оскільки саме працевлаштування – наступний крок після закінчення НУ «ОЮА», і обрати правильний шлях є вирішальним для кожної людини, а для молодого фахівця тим більше. Студенти не соромилися задавати питання і про оплату, і про податки, і про відповідальність адвоката, про перешкоди в самостійному шляху адвоката. Г.Я. Трипутьський, адвокат та керуючий партнер однієї із найуспішніших юридичних компаній м. Одеси, пройшов шлях від юрисконсульта на підприємстві до самозайнятої особи – адвоката та керуючого партнера в успішній фірмі. Тому його знання й досвід були досить цікаві та корисні як студентам, так і викладачам кафедри.

15 травня 2021 р. завершив серію заходів Тижня цивільного процесу найулюбленіший як студентами, так і викладачами кафедри цивільного процесу «Творчий погляд на цивільний процес як студентський





перфоманс». Саме на цьому заході, незважаючи на не притаманний юристам стиль – письмовий чи судових дебатів, студенти можуть виразити своє «альтернативне» бачення проблем сучасного правосуддя, цивільного процесу в цілому.

Слід відзначити, що такий захід тренує майбутніх фахівців, готує їх до несподіванок, негарантованості в професії юриста та в житті, розвиває емоційний інтелект та творчість, таку необхідну в цій строгій професії. Також можливість самовираження дає натхнення та гарні спогади про веселе студентське життя. Блискуче та іронічно, палко та натхненно керувала конкурсом доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук Л.А. Островська. Організатором, керівником конкурсу з самого його започаткування є доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук Т.А. Стоянова, яка докладає всіх зусиль, щоб ідея конкурсу втілювалась та жила через заохочування студентів, репетиції та їх номери, приємні спогади та вдячність і посмішки. Приємні подарунки (а в цьому році студенти були нагороджені й іменним годинником від Сергія Ківалова, і путівкою до оздоровчого комплексу «Академія», і іншими пам'ятними призами) – це важлива частина заходу, але найголовніше – це посмішки й радість в очах студентів, їхні гарні спогади про роки навчання й кафедру цивільного процесу.

За встановленою традицією саме на Творчому конкурсі підводяться підсумки Тижня цивільного процесу, де завідувачка кафедрою Н.Ю. Голубева наголошує про проведену роботу

та проводить почесне нагородження студентів за участь та перемогу в Конкурсі наукових робіт та в Творчому конкурсі як студентський перфоманс.

Здійснено підведення підсумків наукової складової Тижня цивільного процесу, де плідними результатами обговорення стало видання й збірки матеріалів Круглого столу з «Альтернативного вирішення цивільних спорів», так і підручника з тієї ж тематики, проаналізовані результати Наукового конкурсу студентів, ще раз підкреслено, що з кожним роком науковий рівень студентів зростає і роботи, надані для рецензування, стають більш цікавими та актуальними.

Були підведені підсумки майстер-класів, відзначено високий рівень проведених заходів, корисні доповіді, практичні рекомендації, що прозвучали, і проаналізована вага та інтерес студентів до наданої інформації.

Безумовно, повний аналіз Тижня цивільного процесу надав змогу й окреслити майбутні перспективи для цього заходу, а саме запланувати його з огляду на те, що цікавить студентів, почесних гостей та є актуальним для практики і науки цивільного процесу сьогодні та в наступному році.

Незважаючи на складність карантинних обмежень, у цьому році Тиждень цивільного процесу відбувся, і можна стверджувати, що відбувся на достойному його рівні.

Література

І. Т. Стоянова, І. Іліопол. Тиждень цивільного процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія». *Юридичний вісник*. 2019. № 1. С. 145–147.

